

Önemli bir yapıt kafada kalıcı izler bırakır ve yıllar sonra farkına varmadığınız bir şekilde oradan edindiğiniz bilgi bambaşka bir konuda işe yarar.

Politik mücadele bana başarısızlık üzerine olduğu kadar başarı hakkında da düşünülmesi gerektiğini öğretti. İlkinin herkes yapar, nerede hata yaptım diye düşünür ve hatasını aşmaya çalışır. İkincisi ise pek yapılmaz. Sonuçta başarı kazanılmıştır, nesini düşüneceksin? Ama başarının hangi şartlarda kazanıldığı bilinmezse kolayca taklit edilir, başka şartlarda hayata geçmez ve hatta vahim sonuçlar bile doğurabilir.

Konunun tipik örneklerinden birisi Küba devrimidir. 1959 sonrasında devrim öyle büyük bir coşkuyla karşılandı ki herkes taklit etmeye yöneldi. Görünürde askeri eğitim görmüş insanlar sırt çantaları ve silahlarını alıp uygun bir arazide dağa çıkıp savaşa başlamışlardı. Regis Debray o kadar ileri gidiyordu ki, savaşa başlamak için az buçuk da olsa gelişmiş bir örgütüne bile gerekli görmüyordu. Böyle başlayanların hepsi kısa sürede ordu tarafından yok edildiler. İlk örnek yanlış hatırlamıyorsam Costa Rica'dır. Küba'da eğitim yapan bir bölüm gerilla ülkeye girer, dağa çıkar ve yok edilir. Bunu başka örnekler izleyecektir.

Küba'da Sierra Maestra'da başlayan gerilla mücadelesinin 26 Temmuz Hareketi gibi ülke çapındaki bir örgütlenmeye dayandığı gizli değildi ama kimse aldırımıyordu.

Bir yönden haklıydılar çünkü Küba o yıllarda Sosyalist Parti adını taşıyan ve legal çalışan komünist partisinin önderlik etmediği ilk sosyalist devrimdi. Bu parti sendikalarda ve işçiler arasında etkindi, 26 Temmuz Hareketi ise kır ve kent küçük üreticileriyle öğrenciler arasında örgütlüydü. Sosyalist Parti başlangıçta silahlı mücadeleye karşı çıktı ama hızlı başarıların ardından tutumunu değiştirmek zorunda kaldı.

Küba devriminin yarattığı iyimserlik çok kişinin gözünü öylesine kamaştırmıştı ki açık olan gerçeği bile görmek istemiyorlardı.

30 yıl sonra 1989'da Doğu ve Orta Avrupa'daki sosyalist ülkeler çözümlenerek tarihe karıştı, 1991'de bunları SSCB izleyecekti.

Reel sosyalist ülkelerde burjuvazinin komünist partilerinden çıktığını sanıyorum ilk kez ben yazdım. Bunda gizli bir şey yoktu. 1970'li yılların aksine çok sayıda kişi İngilizce biliyordu ve mutlaka bu dilde yayınlanan eski sosyalist ülkelerle ilgili dergi ve kitapları okuyorlardı. Açıkçası inanmıyorlardı, karşı görüş getirmeleri mümkün değildi ama inanmıyorlardı. Komünist partisinden burjuvazi nasıl çıkar?

Bu konuda daha kolay ikna olmamın nedeni TDAS (1975)'tir. Orada Latin Amerika ülkelerindeki gerilla hareketlerini incelerken bu ülkelerdeki komünist partilerinin gerilla savaşına karşı tutumları konusunda da değişik örnekler vermiştim. Bu partiler legalde çalışmak ve sendikalardaki etkinliklerini sürdürmek için her türlü tavizi verebilecek durumdaydılar. Hepsi de gerilla savaşına karşıydı ya da Venezüella örneğindeki gibi gerillayı oligarşiyle pazarlık unsuru olarak kullanmak istiyordu. Fidel Castro Birinci ve İkinci Havana Deklarasyonlarında bu partilere şiddetle çatar.

Bu yıllarda ömrü kısa süren "gerilla enternasyonal" de kurulmuştu. Hemen her ülkede gerilla hareketi ve bunların açıklamaları vardı. Bunların bir araya toplandığı İngilizce bir kitap hatırlıyorum. Amaç bu örgütler arasında kıta çapında işbirliği idi ama ömürleri uzun sürmeyecekti.

Komünistlerin ve komünist partilerin durumları hakkında o zamanki bilgim şimdikininkin çok gerisindeydi ama en azından bir konuyu öğrenmiştim: komünist adına kanmayın, ne yaptığını bakın; bunlardan her numara beklenir!

İnançlarında samimi, mücadeleci komünistler de vardı. Mesela Bolivya'da partinin karşı çıkmasına rağmen gençlik örgütünden çok sayıda kişi Che'nin gerillasına katılacaktı. Benzer durum Venezüella'da da yaşandı. Burada silahlı mücadelenin önderi Douglas Bravo idi.

Başka ülkelerde durumun çok farklı olduğu, bu tür parti ve komünist insanın sadece Latin Amerika'ya özgü olduğu söylenemezdi. Mücadeleci ve sağlam insanlar da vardı, duruma göre her şekilde girebilecek olanlar da... İkincilerin sayısı tek tük değildi, daha fazlaydı.

Geçmişten bu bilgiye sahipseniz, reel sosyalist ülkelerde burjuvazinin komünist partilerinden çıkmasını garip karşılamazsınız. Reel sosyalist ülkelerin çözülmesinden 20-25 yıl kadar sonra herkes bu gerçekliği kabul edecekti. Bu ülkelerdeki burjuvazinin ön plandaki insanlarına bakın, büyük bölümü eski komünist partisi kadrolarıdır.

İnsan görmek istemeyince görmeyebiliyor ama hayat bazen gözünüze sokuyor...

TDAS'ın bilgisi olmasa belki ben de bu insanlardan birisi olurdum...